ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 18 — НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 18. АВГУСТА (23. КОЛОВОЗА) 1873. — ГОДИНА I.

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недјељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по год. 3; четврт год. ф. 1. 50. н. За СРБИЈУ г. ф. 7; по г. ф. 3. 50.; четврт ф. . 75. и За све друге земље год. ф. 8.; но год. ф. 4.; четврт год. ф. 2. За огласе плаћа се за ред 5 новчића. Предплата и све наручбине шиљу се администрацији, а дописи уредништву на Цетиње.

Молимо г. г. учаснике, који нам још нијесу платили за прво но године, да одмах пошљу новце.

Исто претплатници, који још нијесу претплату поновили за ову трећу четврт или до краја године, нека то што прије учине. На вересију неможемо лист давати.

ШТА ТРЕБА: МОЛИТИ ИЛИ РАДИТИ?

Из споменице бјегунаца босанскијех, од које смо у прошлом и данашњем листу већу половину саопштили, чули су наши читаоци опет све оне ужасне муке, које подносе наша браћа у Босни. У завршетку, кога ћемо донијети у идућем броју, слика се даље тај чемерни, не подносљиви живот и напосљетку иштут ти мученици Хришћанства и слободе српске од велесила, да једна безпристрасна комесија, у којој и Хришћана да буде, у присуству заступника гарантнијех сила испита положај и стање Хришћана у Босни; да се казне сви кривци и виновници пасиља и злочинства, која подносе они; да се порта новим ферманом обеже силама, да ће се тачно вршити већ дани „хатишерифи“ и „хатхумајуми“ и напошљедку, да се садањијем бјегунцима ујемчи безопасан повратак.

Потраживања ова не само да су правична, него су и веома скромна, таман према ропском стању њиховом. Они нетраже ништа више, и ништа из нова, него, што им је порта свечано обећала и дала г. 1839 и г. 1856 султанскијем хатишерифом и хатхумајуном. Не моле они Јевропу, да им да слободу и самосталност, нашто неспорно право имају, него је опомињу само на право и дужност, које су гарантне силе на се узеле, да интервенирају, ако порта неиспуњава своје обвезе. Не траже они, да велесиле за рад њих ударе на Турску, дивљу и за сву Јевропу срамотну, него да приволу порту и у њеном сопственом интересу, да се казне они, који чине пасиља, те тијем њено обећање газе, а њен народ чине несретнијем и незадовољнијем. Напошљедку моле, да се они, бјегунци, могу слободно вратити у своју несретну отачбину, а то је највише у интересу саме Турске, јер је доказано и свему свијету очевидно, да су они не из обијести, него од велике невоље побјегли, па кад им порта неби ујемчила безопасан повратак, она би посвједочила да је у Турској доиста онако варварско стање, како су босански патници нацртали.

Истину морамо рећи, нама нимало није било мило, кад смо дознали, да су се наша босанска браћа у својој превеликој невољи ријешила, да овијем путем потраже и дођу до побољшања свога јадна стања, и то из два поглавита узрока: прво, што смо увјерени, да им од туда никад и никакве помоћи нема, нити ће бити, друго, што нас јако сневедесељава, кад видимо, да се и у робујући народ наш увлачи безсмисљена мисао, да он вратоломнијем дипломатскијем путем може доћи до онога, што му једино, његово лично јуначко прегнуће ставља у сигурни изглед. Јер осим што је то највећа обмана, то показује још и немоћ нашу, а њу не смијемо ни показати, а камо ли, ма и себи самијема, признати.

Увјерење наше, да од предузетог корака њиховог никакве помоћи бити неће, као да се показује истинитијем. Вијест, коју нам наш тршћански дописник доставља, засвједочава то. Он нам нанме јавља, да је од валије босанског наређена продаја свега имања босанскијех бјегунаца и аустријски консул у Сарајеву већ је јавио трговцима у Трсту, а сигурно и другијема као у Бечу и т. д., с којима су они у трговачкој свези, да своја потраживања пријаве, јер им доцније пропадају.

Што значи то? Значи, да Аустрија не мисли заузети се за ове страдалнике, а исто ни друге силе, да им неће притећи у помоћ, јер не може се помислити, да је заступницима јевропскијех држава у Сарајеву непозната та наредба валина. Они су је морали доставити својим владама, а досад није познато, да су те владе похвале, да томе на пут стану. Осим тога читамо у једнијем бечкијем новинама, да је одбор босанскијех бјегунаца незадовољан са својом мисијом. Италијанског консула нису ни нашли дома (уклонио се), инглешки примио их је одурно, а сам руски посланик, веле, да им је рекао, да је у посланици све пређерано. И ако сумњамо, да се руски посланик тако изразио, опет не можамо не вјеровати, да јест нешто у ствари, т. ј. да бјегунци нијесу постигли надани успјех.

И ако нас ово ожалошћује, доиста нас ни мало неизненађује. Та није никад било па ни данас није Јевропи непознато, шта се у Турској догађа и како се хришћански народи прогањају. Зна Јевропа добро то, и није необавјештеност њена узрок, што досад није свој утицај уложила или да Турску примора, да испуни своја обећања, т. ј. да своје хришћанске народе изједначи са турскијем у свијема правима, и ако је то свакојако жалосно, крштенијех створења недостојно стање, или да их потпомогне, да дођу до своје крајње, правичне и са свијем природне цијели, до ослобођења и потпуне самосталности своје. Са свијем су други узроци ту, и то себични интереси истијех некијех велесила. О томе смо ми више пута говорили и није нам потреба понављати, да нас с те стране никад сунце огријати неће.

Напријед рекосмо, да нам није било мило, што су се наша страдајућа браћа обратили зарад помоћи у невољи својој на јевропске велесиле. Они ће нам можда на то одговорити: па шта хоћете од нас? Сами нијесмо у стању ништа учинити, то и сами признајте. Србија и Црна Гора, које могу, непружају нам помоћи. Овако се пак већ живјети не може. Шта да радимо дакле? Приговор је овај са свијем умјестан.

Но баш за то, ми смо казали, да нијесмо сагласни са предузетијем кораком браће Босанаца, из разлога, што смо, како већ рекосмо, увјерени, да им од туда помоћи нема, а ако би баш и било, да би та била врло незнатна и само за кратко вријеме, јер је и досад Турска погазила свако обећање своје, а прије свега из разлога тога, што **једина и потпуна помоћ доћи им може и мора само од Србије и Црне Горе и од општега заједничкога прегнућа народа српскога.** У томе смислу и само на то циљајући рекосмо, да она страдајућа браћа залуду пишу споменице и обијају дипломатске прагове, а не нипошто да би смо им хтјели приговорити, што нераде другчије. Ми разумијемо положај њихов и знамо, да нијесу у стању ништа сами предузети, ван изгинути без цјели од Босне велико гробље учинити, па је опустошену, за Српство вазда изгубљену, на којем туђину оставити.

Све што смо казали, и што би имали још рећи, сводимо на једно, од нас више пута понављано увјерење: Народ српски с погледом на своју будућност, на будућу уједињену државу своју нема и несије имати никаквијех сићушкијех „питања“, која га само одводе од оне цјели, осим једнога великог питања — ослобођења и уједињења његовог. То питање не могу рјешити српске дипломате пером да би и већи били од Кавура и Бисмарка, него једино јунаци, који су слободу и независност Црне Горе сачували и одржали, и Србију ослободили. Србија и Црна Гора имају да ставе то питање на дневни ред, а савколики народ српски биће истога часа уз њих. Тада и само тада ослободиће се Босна. Свако друго кривудање опасно је и може јако штетно бити за нас.

И ово морају оне што прије учинити, јер је опасност на прагу да изгубимо Босну, а с њом би изгубили један уд нашем будућем државном тјелу, без кога ни оно никако живјети, опстати неби могло.

БОСАНСКА СПОМЕНИЦА.

(Наставак.)

Дуго би било набрајати сва зла и насиља, која Турци зулумћари, често повлађивањем власти Хришћанима, у нашем крају Босне од три године дана, а нарочито од последње године починише.

Наше жалбе и тегобе изложене су у разним које Валија — пашама у Сарајеву, које самом њег. величанству Султану поднесеним молбама, наиме у молби од 11. Октобра 1870. поднесеној тадашњем везиру Сафет-паши: у молби од 18. Августа 1871. поднесеној Валији Акиф-паши; у молби од 20. Јануара 1872. поднесеној Валији Махмут-паши; у молби од 29. Новембра 1872. поднесеној садањем Валији Мустафи Асим паши; у молби поднесеној њег. вел. Султану од 20. Децембра 1872. и 16. Јануара 1873.; у молби поднесеној Валији Мустафи Асим-паши од 21. Јануара и 18. Априла 1873., што је све прикупљено у молби истоме, 30. Јуна 1873. поднесеној.

Напоменућемо један од важнијих случајева, који је већ са тога, што је поред свију наших чак од њег. величанства Султана оправљених молба и жалба не извиђен и не кажњен остао, — кадар био у хришћанском народу непрестан срах за живот и распрострети и одржати. Други дан божићњег празника православне цркве упадне из Бихачког санџака у Градишку кордонски јузбаша Асан-ага са буљуком аскера, коме се и неки башибозуци придружише; тај дан повеже Хришћане — Марка Лончара и ђурђа Комановића, однесе их кући Јусе Веабовића у Обрадовац и бојем, вјешањем и свакојаким мукама примора их, да кажу што није истинаб ило; за тим трећи дан божића повеже Хришћане, кривећи их да у цркви држе барут и оружје, и у кућама да крију хајдуке итд. а четврти дан божића навалише пушкама и сабљама на Хришћане, на људе, жене и дјецу, и свакојаким напастима страх и трепет распростру по Градишци и околини. На наш телеграм Валији у Сарајево дође одговор, да ће Мутесариф Камил-бег доћи из Бањалуке, да ствар извиди; но најпре дођу две бимбаше, који ствар олако испитиваху; за њима дође Хаћим ефендија са Тајир-бегом; пт послетку дође Мутесариф, који се само један сат бавио, па на том ствар и прође, нити је извиђена ни суђена, ни кривци кажњени, и с тога је

међу Турцима овладала самовоља и помама, која не познаје границе, а народом хришћанским овладао је страх тако, да Хришћани и дању и ноћу морају бити на опрези, ноћу да између страже и полубудни ноћи проводе.

У жалби Валији Мустаф Асим-паши 18. Априла о. г. поднесеној набројали смо само од последње године 38 случајева убиства, палеж, похаре и крађе, и других насиља и злочина, што су Хришћанима, и то у појединим случајевима често више њима почињена, усљед чега се Турци тако владају, као да од самих власти имају „слободно писмо“ за насиља и злочине.

Кроз Ровине, Вакуп, Обрадовац и подобна турска места, сроз која главнији пут води, Хришћани ни по послу, ни са сватовима несмију проћи, јер су Турци често, и то не кажњено на њих нападали, и једне убили, друге ранили и оглобили.

Дјеца хришћанска бивају од Турака нападнута, кад се са погреба каквог кући враћају.

Жене наше нису сигурне, да их разуздани Турци неће на улици срамотити, јер се тога догађало.

И то је ушло у обичај, хајдуци бивају напуштени на хришћанска села, гдје уђењују и похарују Хришћане, а за тим заптије, као бајаги у потеру идући под разним изликама, као да су ови или они Хришћани јатаци хајдука. покупе и оно, што су хајдуци оставили или заборавили. Та околност да су главни хајдуци људи, који су прије тога са Турцима зулумћарима у пословној свези стојали, баца такође сјенку сумње на значај и задатак тих хајдука.

Једном ријечи: живот, слобода, имање, част, трговина и привреда Хришћана у непрекидној су опасности, које са стране самовољних или пристрасних и немарних власти, које са стране разузданих, не кажњених турских бјесомучника и зулумћара.

Заштита, коју би хришћански претставници код власти и судова прибавити могли, осујећава се тим, што у истим нема слободе избора тих претставника, него се постављају под притиском власника, који изборе тако рећи диктирају по свом рачуну, а и иначе су сами постављени претставници под притиском власти и под мачем пријетње и освете зулумћара. Од турске стране обично су они чланови или начелници мецлиса, који им сами насиља чине, или ова повлађују.

Равноправност Хришћана пред судом, и опредјелење, да Хришћани и против Мусулмана свједочити могу често је само на папиру, и презирање хришћанских права у том погледу, дотле је дошло да се н. пр. кадија Градишки није усртучавао у једном случају јавно исповједити, да свједочба 41 Хришћана не вриједи за свједочбу једног Турчина.

Тако се могло догодити, да је члан мецлиса у Градишци, Хаџи-Дедо Усеђиновић, кад је Асан-ага о божићу покоре чинио по Градишци, ове још повлађивао бједећи Хришћане јатацима хајдука.

Подобан поступак власника био је не посредан повод што смо ми пребјећи морали.

Како се ми нисмо могли, ни смјели оканути, тражити лијека противу насиља, и не сигурности личности, имања, и чести наше, то зулумћари и њени заштитници мисле, како ће нас у бједу бацити, и тим се заклонити и оправдати; те преко свога оруђа њеког Стевана Екмића, Хришћана, почну наговарати неуке Хришћане да подпишу, или као што се каже „мурлејишу“ писмено, на турском језику за које су им говорили, да је у њему њека молба Јове Марковића на суд, због примања његових одузетих трговачких књига, истина је у том писмену стајало, како пређашње жалбе и молбе нису истините, него да су људи подговарани од бунтовника противу цара и турске царевине, и томе подобно.

Пошто смо ми то писмено, у извору од сами они, који су на потпис наговарани добавили и Стевана Екмића, који га је први подтписао, и на њега потписе купити хтјео, кајмакаму тужили, и у опште искали да се изнађу они који су њекима од нас тим клеветним начином о глави ишли, кајмакам мјесто да ствар путем суда извидити даде, нападне на тужноце ријечима: да му је у власти, да га да без одговорности и рачуна посјећи и у воду бацити, претећи да ће то учинити ако неодустанемо од тужбе како противу клеветника тако и противу насилника.

Ту нам је јасан постао извор досадањи насиља и злочина, те у основаном страху за живот наш потражимо спасење живота у бјегству на сусједној страни, и тек што смо пребјегли. већ су на путу били, који су опредјељени били. да њеке неизвјесно које од нас повежу и одведу.

(Свршиће се.)

КАСТЕЛАР О УСТАНКУ У ШПАНИЈИ.

Устанак најмљеника Дон Карлових, који је никакав родољуб, а безочни грамзивац за престолом, а с друге стране устанак манитоваца, као што је Контрера, зададоше и још једнако задају дубоке ране несретној Шпанији. То је изазвало у народној скупштини предлог, да се гоне они народни посланици, који се придружише устанку. Потпомажући тај предлог говорио је најславнији говорник нашега времена, Кастелар, узор републканства свега свијета данашњега, бесједу, за коју једне новине кажу, да је „хисторски знаменита а реторски величанствена“. У истој бесједи одбија он од себе, да је постао конзервативац, с чиме га бједише противници републике од како је био члан републиканске владе. Саопштавамо најважнија мјеста те дивне бесједе:

„Ја немам никакве свезе са конзервативном странком. Ја нијесам желио да конзервативци републику утврде, него сами републиканци и ја желим да се република учврсти али тијем, да она покаже оне државничке способности, које конзервативне странке имају и с којима они свуда нас побјеђују искључују у цијелој Јевропи из јавнога живота. Зато нијесте, г. г посланици, примјетили, да напредни републиканци, у које и ми спадамо, само као метеори прелећу преко јевропског обзорја. Они владају њеколико мјесеци у Италији, један мјесец у Бечу, мјесец и по у Франкфурту, једва годину дана у Француској, кратко вријеме у Шпанији, па изчезавају као комете крвљу обојене, па не за то, што су их непријатељи побједили, већ што су их поништиле њихове сопствене страсти, њихове погријешке, њихова нестрпљивост, а највише завјере, које они коју једни против другије, које су смрт њихова. Јест, моја г.г. посланици, то сам ја хтио да одклоним! Ја сам хтио да спречим да се у Шпанији недогоди, што се догађало у другијех народа, и за то сам ја свјетовао републиканској странци, да се као владина странка прихвати онијех врлина владине странке, које су исто тако удаљене од слијепога страха као и од републиканскијех обмана. Ми републиканци имамо у себи доста од пророка а мало од политичара. Познајемо идејал, али имамо мало искуства. У мислима прелећемо широко небо, а падамо при најмањој препријеци, која нам стаје на пут. И тако је бивало и бива, да су непријатељи народних идеја напредне идеје учвршћивали. Тако је Јеврејин Павле основао Хришћанство, тако је монархиста Уашингтон оживитворио сјеверно американску републику, тако је други монархиста Ривадавиа, сачувао савез јужно-американскијех република. Ни Крститељ у цркви, ни Русо у револуцији и ни један други пророк није утврдио реформе, које је огласио. Мојсије показао је пут у земљу обећану, али он није ступио на њу; Колумб је Америку нашао, а није знао да ју је нашао и да ће нађену земљу крстити њеки непознати италијански пилоти Они, који прогласише и заступаше своје велике идеје, неотворише их

ПОДЛИСТАК.

МАЈЧИН СПОМЕН.

(Продужење.)

XIV.

Неодговорих му на питање, него повикаx: „Идите из ове собе, као што вам је заповједила госпођица“! „Соба је моја“! одговори он. Хтједох га силом изгурати на поље, али се досјетих бољега, да неби правио грају и страну чељад окупно. „Хајдете са мном, госпођице“! рекох Хедвиги и узех је за руку. Она пође, али се опет устави, кад се Рајнхолд гласно подругљиво насмијао. И сам се збуних мало, али да неказујем своје ино, повукох Хедвигу у моју собу до стола и показах јој мој цртеж. Она виђе гробље, споменик и на споменику име матере своје и као на прави гроб паде и стаде горко плакати. „По томе познајте ме и вјерујте ми! рекох Хедвиги, а Рајнхолд, који зачуђен стајаше, запита ме: „Ко сте ви“? „Ја сам кипорезац Вилибалд, пријатељ Хенрика Волкмара, и госпођицу Хедвигу ја ћу водити натраг њеној кући“. Моје име, а и то, што је Хедвига са свијем пристала уз мене, поразило је Рајнхолда, али он се недаде збунити, него лукаво ми проговори и слатко се насмјеши: „Ви сте Вилибалд, кога сам одавно желио познати? Чудно! И у роману овакав сусретај изгледао би невјероватан, но роман је често истинитији него живот. Ви сте се овдје појавили као анђео спаситељ, да два живота, која је страст с пута свела, опет —

„Ви нећете сада оклевати, упаднем му у ријеч, да госпођицу оставите мојој заштити и да пођете у другу собу“.

„За цијело не. Како би се ја противио драгом пријатељу извјесногa Хенрика Волкмара? одговори он једнако смијешећи се“. А ако захтјевате какво изјашњење“, паставим ја, „сутра рано стојим на расположењу“.

„Какво изјашњење? Но међу тијем опет имате право. Увијек је боље у бистро јутро, него у узбуђену поноћ“ — тако рекавши поклони се и оде. Хедвига погружена стајаше уз мене. Страшила се погледати ме, и чисто сам видио, да се са свијем предала у моје руке. Њено држање, њено ћутање и цијели створ њен говораше: овдје почиње послије великога искуства, послије свладаног јогунства и самовоље нов живот. али живот зависан, који пред свачијом вољом дрхће. Изгледаше ми као статуја послушности и понизности и у мени се породи велико ражалење. Ни ријечи не рекавши, јер сам се бојао. да је моје пријатељске ријечи неувреде, одведем је у њену собу, и закључам врата између нас. Цијелу ноћ нијесам заспао, Не да сам се бојао Рајнхолда, него ми једнако стајаше пред очима она статуја послушности и непрестано мишљах о њеном тешком положају. Како ће Хедвига опет изићи пред очи ваше? И какав живот претстоји јој? У очима свијета она је ђевојка, која је побјегла са родњијем блуднијем човјеком. Нико неће вјеровати о невиности њеној. Размишљах, да ли је к вама водим, или са собом поведем у престоницу, јер судба је хтјела, да чистоту њену једини ја познам. Дужност ми је дакле, да се заузмем за њу. Но опет помислих, да би с тим горе учинио, јер лагу с ње неби спрао. Родитељска кућа најбољи је лијек. У таквијем мислима провео сам сву ноћ и у јутро чињаше ми се да је моја и њена судбина већ одавно скопчала неразлучно. Дођем к њој слободно, као да смо већ стари познаници. Рајнхолд је по поноћи побјегао, а ми кренемо даље и сретнемо ето тебе“.

Иза те исповједи нђаху пријатељи ћутећки даље. Вилибалда као да забављаху оне исте мисли од прошле ноћи, јер је гледао Хедвигу, која се возаше пред њима, а Хенрик као да назираше, шта му пријатељ мисли. Ило за тијем дођу у исту гостионицу, из које је Хенрик јутрос кренуо. Тек што уђоше у једну собу, ето ти Др. Сина. Он поздрави Хенрика као старог познаника и стане му причати, како је дознао да је његов пријатељ прошлих дана овуда прошао са једном ђевојком. Нема сумње да бјежи с њом. Али ја знам добро мога пријатеља. Он нема те куражи да одведе једну ђевојку. Мора дакли бити, да је он одведен. А у том случају сигурно је дјевојка богата. За то бих радо опет с њим ступио у преговор због онога мог посла. И за то дођох, да се од вас извјестим, пошто сте ви његов земљак. — Хенрик је био у великој неприлици, што се тај разговор заподјео пред његовом сестром, која је сва преблиједила и застиђено лице заклонила. Др. Сине примјети забуну Хенрику, за то рече: „Опростите, овдје су страни. Молим вас изиђимо изван“. Хенрик једва дочека то.

„Моје понижење почиње“! рече Хедвига кад су они изишли.

„Зар од таквога човјека“! тјешио је Вилибалд.

„То је баш! међу такве људе хтјела сам бјежати. Такви људи били су моји идејали. За два дана страшно сам много научила“. За тијем настави тихо: „Очи су ми се отвориле. Добро и зло научила сам разликовати. али по скупу цијену“.

Вилибалд је хтједе тјешити, али га она прекиде: „Немојте ме тјешити, Вилибалде. Овако започети живот не може се наставити са срећом, али у самоћи проживићу га.

Вилибалд ћуташе. Ово мирно самопрегоревање јако га је потресло. Он узе руку њену. Она му допусти. А када је хтједе пољубити, истргне је она и рече са горкијем осмјехом: „То би било једно понижење више, Вилибалде! За доброту и пријатељство свокоме ћу захвална бити, али ко ме сматра као себи равну, тај ме мучи, понижава“.

Хенрик уђе у собу. На лијеп начин одправио је доктора и већ га нијесу гледали. Њих троје пак сједоше за објед.

(Продужиће се.)

још никада. А ја, шта сам ја хтио? Ништа друго. него да не сметнемо с ума тај историски закон, да је републиканска странка, као што је јуче пророчка била, данас буде државничка, као што је јуче била странка идеја, данас да буде радиница, као што је јуче Сила опозиција, данас да умије влада бити. Какав жалосни, какав ужасно жалосни призор у Јевропи: Све што ми бранимо, конзервативци су остварили! Ко је подигао идеју самосталности мађарског народа? Рерубликанац Кошут. А ко ју је остварио? Конзерватиивац Деак. Ко је тражио укинуће ропства у Русији? Републиканац Билијов или Герцен. А ко је остварио то? Цар, Александар. Ко је његовао идеју јединства Италије? Републиканац Мацинија. А ко јој даде практичан облик? Конзерватиивац Кавур. Ко се борио за идеју јединства Њемачке? Републиканци франкфуртски. А ко је створио то јединство? Бисмарк, царевац. Ко је три пут угушивану репубкиканску идеју у Француској опет пробуђивао? Прва револиција била је бура, друга сан, трећа само име. Ко је у Француској опет пробудио републиканску идеју? Изврстни пјесник Виктор Хиго, велики говорник Жил Фавро, и један други исто одлични говорник, Гамбета? А ко је утврдио републику? Конзерватиивац, Тјер, и то тако, да је ни савез монархиста у версаљској скупштини, ни оштри мач садашњега предсједника, царскога ђенерала уништити не може. Шта сам желио, шта сам тражио ја? Коме сам посветио живот мој? Посветио сам га установи републике и жељи, да републиканци створе републику за све. Па шта мислите? Мислите ли, да ће те републику спасти таковијем начином борбе, с таквијем кантонима, с таквијем побунама, с том преторијанском демагогијом, без имена, без позива, без одговорности? (Силне одобравање.) Не, не, с том преступничком помамом, с тим манитим самоубиством ништа се друго постићи не може, него брзо разорење и вјековито обезчашћење републике. (Дуготрајно силно одобравање.) Потреба је да републику утврде стари, истинити, исторични републиканци, они републиканци, који су је већ одтолико времена у заштиту узели против безимене гомиле пустолава, безсавјестнијех и себичнијех завјереника у касарнама. Или, мислите ли ви, да се ти људи неби побунили, да смо ми одмах кантоне прогласили? Шта хоће они с кантонима, шта знају они о кантонима? Да сте им дали устав, који би био најрепубликанскији, најфедеративнији на свијету, да сте им остварили све њихове социјалне снове, да сте им земљу подјелили по рецепту Бемовом, они би се ипак побунили, јер им је у природи њиховој да ловe само у мутној води сраминијех устанака. (Бурно одобравање.) Ми смо задобили људе и од другијех странака, велике говорнике као што је Лабра, Санрома, велике умове као што је Канагеја и Гамец Марин. А међу вама имате ви ђенерале, који су попрскани републиканском крвљу, који су се подигли против републике, што савјест народна није допустила, да они буду први у републици. (Бурно одобравање.“)

Говорећи даље о устанку Карлистичком, узвикује Кастелар:

„Није могућно да инквизиција ликује над савјести, цензура над мислима, мучање над говорницом, окови над слободном штампом, запт над земљом, крвљу отаца нашијех ослобођеном, љеност манастира над радом у радионицама! (Силно одоб.) Није могућно да ће краљ опет доћи. То је тако исто немогућно као што су ужали Тиберија и Нера и прије него што Шпанија призна Дон Карлоса, она ће пропасти у дубине морске! (Бурно дуготрајно одоб.)

Опет обраћајући се усташима, наставља Кастелар:

Шта мислите ви, да говори шпањолски народ, о странци, која ради, да јединство разори и разбуца на хиљада крпа, јединство, које је утврђено у крви и у костима машијема, које ми осјећамо од Азије до Америке, то јединство које нам даје права, да с поносом у иностранству кажемо: „Ја сам Шпањолац“, као што је Римљанин рекао: „Civis Romanus sum“. Такву странку одбија народ као злочинна... Ја хоћу да сам Шпањолац и само Шпањолац. Хоћу да говорим језиком Сервантесовом, да наводим стихове Калдеронове, да фантазију моју приљубљујем дјелима Муриловим и Веласквецовим; историју Вијатову и Гидобу хоћу да држим као писма о моме народном племству и хоћу да у грбу моје домовине једам бродове каталонске, које исток покорише, и бродове андалуске, који запад одкрише. Хоћу да припадам овој земљи, која се пружа од Пиренеја до гадитонског мора, овој земљи, коју су гуђинци покорили, а наши бесмртни предци јунаштвом и мучеништвом својим опет је ослободили. (Велико одобравање.) И знајте један пут за вазда: ја љубим моју отачбину до лудила, и прије него слободи, прије него републици, него федерацији, него демократији припадам ја мојој Шпанији коју као Бога љубим. (Громовито одобравање.) Кантонални покрет је махнито грамзење цјелокупности наше отачбине и будућности слободе... Не, није онај посланик родољуб, који одавде иде да провинције буни, који отачбину раскомадава, и који истиче мрску заставу на бродовима Дон Жана аустријског. Ту ја не видим Шпањолке. Ја видим Шпањолку у естелском добровољцу, који са женом својом над стотину центи праха стоји са запаљеном бакљом и чека карлистичке злочинце да умре као јунак. Јест, то је отачбина Виријата, Пелаја, Сида, Веларда, мученице Героне и светога Сарагозе. Републиканци, усвојте овај предлог, (да се ставе под суд скупштинари, који су се устанку придружили) па сте с тијем гласали за слободу, за републику, федерацију, а прије свега за ваше достојанство и част вашу. (Бурно, безкрајно одобравање.)

ДОПИСИ.

(У.) ТРСТ, 11. Априла. — („Обзор“ и стотину педесет дјечурлије. — Босански бјегунци. — Споменик Лукијану Мушицком.) На разноврсна изазивања, једва се „Обзор“ наканио, да коју односно стотину и педесет голобради, и бркати ђака рече. „Обзор“ се труди доказати, да може бити, ни петорица ђака оно отворено писмо г. д.р Матковићу потписали нијесу, успркос што људи има, који су изворно г. Матковићу упућуно писмо, гледали, на ком је доиста стотину и педесет потписа, и то не дјечурлије — већ савршени људи и правника. „Обзор“ је могао код ове прилике више такта показати, и свакој препирки конац учинити, да је одма из почетка, макар с каквом противизјавом, на среду изнишао.

Босански бјегунци, предали су прије неколико дана споменицу цару аустријском, и заступником страних дворова код бечког двора, у којој заштиту и заузимање траже, и моле. Бојимо се, с те стране слабо користити, јер да тих страни сила нема, доиста неби Турци, нашем сиротном народу, така зла ни правили. Може бити, да ће се ипак у неколико користити, јер баш данас јављају, да је руски посланик у Цариграду, генерал Игњатијев покушавао остале јевропске заступнику у Цариграду покренути, да се колективно код турске владе посредује, и комисија на мјесто изашаље, да ствар извиди, и повратак бјегунцима осигура. Ако се руски посланик, што се ипак тврдо надамо, за ствар својски заузме, то ипак исчекивати можемо, да ће ствари на боље поћи, јер је његов утицај у Цариграду велик. — Да Ауртрија воља није у прилог нашег бједног народа у Босни ништа учинити, свједочи то, што је баш данас од генералног консулства из Сарајева стигло, да ће се узапћена добра пребјегли Срба продавати, и позивљу се овдашњи трговци, који с Градишком тргују, да своје тражбине консулству обзнане, и који то неучине, да свако право на потраживање губи. Имена пребјеглим, којим су добра узапћена, сва су назначена.

Тешко нашем народу, док он овако, од које кога милости проси, а сам се у своју снагу поуздати не може. Као год што је у приватном животу једног човјека, који је некада добро стајао, оборио се, и помоћи код другијех тражи, а нико му неће да поможе, тако је и с јадним народом. Помоћи биће онда, кад сваки зграби пушку, пак за крушку, и ушивом балији, чалму с муласте главе обори, и силу му сломи.

У прошлу недјељу, посвећен је споменик, у горњем Карловцу, покојном српском владики, и пјеснику Лукијану Мушицком, и будући сам лично код те свечаности присуствовао, то ћу вам површно исту свечаност описати.

Откриће споменика Лукијани Мушицком била је свечаност свеколиког српског народа, као што је на позив родољубиве карловачке општине, Срба и из далеки крајева дошло, да ту свечаност увеличају. Било је Срба из Биограда, Панчева, Новог Сада Сомбора, из Сријема, Славоније и из свих мјеста Хрватске, пак чак и један Француз, било је доста браће Хрвата и хрватски изврсника, као г. Мразовић, и од стране југословенске академије г. Фрањо Курелац, био је и један брат Црногорац, дошли су, да светковину увеличају, српски тамбураши, и пјевци, дошло је до двадесет српски свештеника, као и управитељ упражњене владичске столице из Плашког архимандрит Михаловић, дошло је преко стотине Срба сељака из ближњи и даљи крајева. У кратко било је Србадије баш доста; а ево како је свечаност обављена.

У осам часова искупи смо се у цркви светог Николе, од куда у реду, с црковним барјацима и свештенство под небом на гробље, ђе је споменик подигнут, уз пјевање кренемо, дошавши на гробље, служише свештенство под шатором, а чинодејствоваше архимандрит, неколико протопрезвитера и свима нам познати ђакон панчевачки г. Бранко Рајић. При свршетку службе говорише слово арх. Михаловић што ипак разумјети не могох, јер је исти слабачким гласом говорио, и није се на свечаност односио, јер сам на концу чуо ђе рече: да је најпробитачнијо умријети, јер онда човјек своју цељ постигне. —

Кад је арх. својим словом готов био, крепо свештенство к споменику који је с вјенцима и с три српска тробојна барјака окићен био, посвети га, а прото Попић заступник српске матице изговори кратко, и ватрено слово спомињући нас на рад Мушицког. Кад је прото свој говор довршио, попне се на узвишено мјесто брат Милан Кујунџић, секретар српског ученог друштва из Биограда, разјасни у подуљем живом говору значај светковине и на концу рече: срећан је народ, који својим изврсницима споменике подиже, тај народ погинути неће, а, на концу говора, орило се дуготрајно живио!

Свечаност на гробљу би свршена, те се упутимо у варош, а ту нас је и обед, што су родољубиви карловчани спремили чека. У дворани гдје је народна читаоница смјештена био је обед на ком нас је преко 100 особа учествовало, међу којима и приличан број Хрвата. За вријеме обеда свирали су и пјевали српски тамбураши. Прва здравица припала је цару и царском дому, наздравно арх. Михаловић. За тим наздрави прото Беговић, великом господару, српском народу, предсједник опћине г. Лађевић страним гостима, и тако је то редом ишло, наздрављало се за слогу Срба и Хрвата, говорили су Кујунџић, Рајић, Јовановић и многи други. Брзојавни поздрава и честитака било је из свију српски крајева, и све је дивно текло.

П. — КАРЛОВАЦ, 6. Августа. — Јуче је свршена слава српска код споменика Мушицкова, те пођох да вам бар натукнем ако већ и не умијем потпуно изказаати каково је суморно чувство ту Србина обимало. Та имадосмо гости лијеп број поред свију незгода које нам народ свуда мање више тлаче. И сјетила се браћа наша говово из свију повећи градова, а дођоше нам из Биограда, Панчева, Загреба, од Шајкаша и т. д. лични заступници, просветни завода и пјевачки друштава. Од Црногораца дође нам један брат из Загреба, те ће вам донијети наше топло поздравље за коју зар седмицу још.

Све је госте домаћин, наша српска опћина дочекала са раширеним рукама, и свију угостила славно и по српски. Споменик је сграђен на крст од мрамора, на њему је урезан српски грб и натпис са позлаћеним словима. Слика је то бједнога народа српскога, који дође у ову земљу да је брани од Турчина бјесногa, те је тако горостасан на мукама стајао, а око себе сипао је крваве гробове густе, као што су на гробљу око Мушицкога густи. —

И прођоше турски јади и настадоше српски, да Србин међу крштеном браћом својом непмаде ни копље земље гдје би мртваца свога сахранити смјео, него сакриваше ладне кости по поћи у подруме и у буњиште. Од цркве не би ни разговора, а о школи ни спомена. Име српско било је као и чивутско једнако омражено, већ на „влашкој пијаци“ могли сте познати да су овђе Срби улагали свој крваи зној. — Једва се смилова крајишка власт од некада, те даде комад земље Србима и Чивутима за гробље. Тако стоје једно до другога и данас! — Од тога доба ајде смјела је јадна мати Српкиња проплакати над сретним мртвацем својијем, јер се више није бојала, да ће јој диводер одвући мртваца на буњиште. —

И диже се крст Мушицкова спомена као што је Србин рањене дизао крваве своје руке Богу да га умори... као што је сирочад српска дизала руке пред мађарским великашима за права народна уговорена са ћесаром бечким и окупана у ријекама српске крви по небројено пута; али мађарски сабор одговори попријеко: „влашке правице укидају се“. И смрзе се Србину ту за

толико вјекова, те се још једине божје звјезде ледена и камена гледате, као овај камен златна слова његова, а права српска савише се око гола крста од три прста ријема и студена као и грб српски на овоме камену.

Стојао сам јуче као осуђеник пред тијем крстом из кога читах очајање и наду, и небројена осјећања дираху ми душу моју а у тојзи земљи крштеној. — Погледах око себе у непознате ми људе, па несмједох се изјадати: „брат ли небрат тко ће знати, тко ће њему вјеровати!!?... Надам се у бољу срећу српскога народа од селе, не жалим ја крајишке касарне, у којој сачувасмо крст, али га и платисмо скупо са крви и имањем српским; него ја стрепим и од веће невоље, него што је била и та швабска тавница у Крајини: — У Задру браћа латиницу каде... а у Загребу повлађују оној 152.ци „дјеце“... Гешта и калуђери плету Србину тенефе... Страшна су то сјећања, а још страшнији над у ту свакојаку горопад!! — Боже! видиш ли ти? — Изнемогао сам. —

КОТОР, 12. Августа. — И ако су се наши избори правично и уредно свршили, ипак неки бездушни и злобни наши непријатељи једнако шљедују с својим безобразним начином нападати и изазивати поштена лица те припадају нашој народној странки. Те њихове лажне, гадне и безобразне нападаје шиљу у Задар својој секи „Далмати“ коју свак добро познаје каквога је карактера и она с радошћу у своме гадном листу печатава све оно те је против народне странке. Доста би било само то за осудити овдашње наше противнике када се они служе са једним тако нама непријатељским листом.

Примјећујемо пак са жалошћу, да се у овим згодама наших опћински избора недржи баш сасвим непристрано нити задарски „Народни лист“, и многи су овде другчије о њему почели мислити, кад су видили, де је он неке дописе те су му овом приликом избора од овде послани, по својој ћуди осакатио и неке опазке над истијема уметнуо а то вазда у корист неки личности те их он као народњаке уважава, прем да су се ти исти овога пута поплузнули и изгубили међу нама ону цијену те су једном имали. — Но ми се можемо добро сјетити ради којег узрока исти „Народни лист“ није нама толико наклоњен. Та да нијесмо ми Срби, неби ни било толико граје од непријатеља нашијех овдје. — Заиста зло и наопако очаше нам бити да ненађосмо у вашем поштеном и непристраном листу обрану, па би нам се и у будуће доста штете манијело кад неби смо нашли уточиште и обрану у вашем поштованом листу. Много би користно и добро било кад би сте се смиловали да за будуће опредјелите једну цијелу страну вашег листа за дописе не само из Боке по и од све Далмације, јер би се тако сва наша браћа, на били они православни или друге вјероисповести, ползовали и о својим правама писали. (Слободно, и за најмањи интерес народни, лист је наш свакоме отворен. У.) Наши противници много су којекакви лажи у препрошлојђа опростите, „Далмати“ писали, а највише против овдашњег начелника г. Ш. Бјеладиновића, па је тако исто из личне мрзости напао на њега и г. Фердо Жбутега Прчањски начелник, али све то непонижава ни најмање нашег Начелника пошто је он од свију уважени овдашњи и Бококоторски лица познат као поштени човјек и искрени родољуб, и баш усљед безобразни нападаја против њега, би му предато на царев-дан повјерително писмо подписано од најпрви лица из овог мјеста, и ето вам ниже достављам у препису то исто писмо са свима подписима, и тадер ће се још боље увјерити па и постићети наши противници кад виду толико подписа од првих посједника и велепорезника, нити се између њих находи кусих и репатих придошлица као што су те противници на својим протестима искуњали, и ради би смо да их у њиховој секи „Далмати“ на видик изнесу; али они то неће нипошто учињети јер добро знају да би остали у грдној срамоти и да би их сваки поштени човјек осудио баш за оно што су, кад се неби од свију њих ни десет лица нашло који приличу људима. Вјерујте ми г. Уредниче да би се много што о њима могло писати, али то за сад изостављамо, само ћу казати укратко да је све лажно и оно што кажу да су браћа Грбљани били преварени и да су мислили да иду гласовати за г. Жбутегу који је њима у потребама ваљао. Ко је гођ био у свијести, и ко није ћорав био, видио је оно јутро кад се гласовало на коју је страну био г. Жбутега, на коју ли поштени народњаци уз које су браћа Грбљани стали. — А ако се они код г. Жбутиге служе и узимљу ђегоћ на вересију жито, они му то поштено и добро измире; па се и то зна много скупље но што би га за готове новце могли ђе друго купити; па се може слободно и то казати да се је исти г. Жбутега уз исте те сиромахе и помогао, и сада од неке силе и обијести устаје против њих, будући да они сви припадлежу правој народној странки. — Дужност ми је пак казати да су нашем народу у том случају више од користи други поштени Прчањани, као г. Иво Милина, који много поштеније са својим дужницима поступа. Разумевам да неодобравају нити иста браћа г. Жбутеге, а тако ни многи други поштени Прчањани поступање њиховог начелника.

Овде је сваком мило ђе сте изнијели на видик имена наших три одпадника, премда им се могло још што више казати, али остаје и томе времена; само толико мислим да би много паметно урадили браћа друштва Св. Ђорђа да час пре измијену њиховог пресједника а то је један од њих тројице, јер другчије изгледа пред поштеним свијетом као да они одобравају њихово издајничко поступање.

Ево поменуте повјеренице нашем начелнику:

„Частному господину
Шпиру Бјеладиновићу
Опћинскоме которскоме начелнику, народноме бококоторскоме родољубу
у
Котору.

Протународна борба која се у Котору згодом опћинских избора води од г. Ферда Жбутеге начелника Прчања и дружине, јест пристојна само оним људима који су наке непристојне борбе коловође.

Потворна сретства од протународне странке употребљена проти народу и против тебе, као народне которске опћине поглавару, не вређају ни тебе ни народ.

Которски начелниче, не бој се.

Твоје чисто поштење, благородна народна чувства твоја, искрено твоје родољубије, позната су бокоторском народу.

Народ тебе штује; поступање твоје умјерено и непристрано позна и цијени. Тебе љуби и овом ти поузданицом свечано и сјајно своје повјерење очитује. —

Которски начелниче! Ти с нама, а ми с тобом уз нашег премилостивог цара и господара Фрања Јосипа I., за мили наш народ дићемо и живот.

Живио наш народ, Бог одбранио његова света права!

На царев-дан у Котору, 18. Августа 1873.

Лазар Бербер опћ. присјед. и велепорез., Ђуро Иванковић опћ. присј. велепорез., д.р Трипо Смекија обћ. прис. и адвокат., Томо Липовац обћ., присј. и посјед., Марко Стефановић опћ. вјећник и велепос., Стефан витез Бјеладиновић опћ. вјећ. велепос., Јован Томовић опћ. вјећ. велепорез.., П. Рамадановић опћ. вјећ. посједник, Иво Вук. Јовановић опћ. вјећ. велепорез., Лука Пешикан опћ. вјећ. порезник., Митар Огњеновић опћ. вјећ. посједник., Шпиро Петровић оп. вјећ. порез., Никола Радичевић оп. вјећ. велепорез., Саво Мариновић опћ. вјећ. велепорезник, Војин Буђин опћ. вјећ. велепорезник, Божо Буронић опћ. вјећ. посједник, Стево Радивовић посјед. велепрезник, Јово Властелиновић велепор., Шпиро Квекић трг. порез., Вуколај Поповић катихета гимназијални, Николај Киријак учит. народ. српске школе, Дамјан Мариновић дућанција порез., Богдан Вицковић трговац порезник, Андрија Рамадановић тргов. порез., Мићо Жуткић трговац велепорез., Андрија Шпира Милић дућанција велепорез., Шпиро Јовановић самсар трговине, Лесо Суботић порезник, Веселин Поповић дућанција порез. Алесандар Живаљевић порез., Илија Рамадановић велепорез., Филип С. Томановић кап. порез, Шпиро М. Огњеновић, тргов. порез, Јован Абрамовић протојерој Оравачки, Петар Јакшић посјед. агент Лојда, Шпиро Анд. Милић порез., Јован Ћирковић глав. шавчија, поп Лазар Ерцеговић адмн. парохије котор., Петар Петровић Његушић трговац порез, Лазар и браћа Стојковић тргов. порез, Петар Р. Говернадуровић тргов. порез. Андрија Сима Милића дућан. порез, Ристо Јовов Милатовић трговац порез, Петар Шапурић дућанција пороз, Филип Денда крчмар порез. Николај Поповић добротворни апотекар., Маурицио Мандел мјеничар велепорез., Мићо Суботић трговац велепорез., Никола Стефановић посјед. велепроез., Константин Галашо трговц порез, Јевто Вуковал дућанција порез., Карло Флоренино глав. шавац порез., Лазар Томов Јовановић кафедија пор., Антон Грвић дућанција порез, Франо Хомен глава сатција, Франо Цоти пресједник занатл. друштва, Марко Чекердековић чинов. у пензији, Јован Гиљача пушкар порез., † Вида Курјала трговац велепорез., Иво Петровић глава златар. порез, Јован Божић директор суда апотек., у пензији, † Ива Стијепова Марчинка пећ. порз. Ђуро Јакшић пушкар пор., Лука Соколовић дућанција пор., † Богдана Вукасовића дућан. пор., Васо Шпаровић дућан. пор., Косто А. Јовановић порез. Илија Комненовић дућан. пор., Андрија Мариновић пор., Матија Недбал глава дрводјел. пор., Васо П. Јовановић дућн. велепор., Ђовани Балдић крчмар порез., Марко И. Мариновић порез., Ђуро Плуто дућанција порез., Јован Думанов Милић посјед. велепорез, Перо Јовановић порезник, † Ивб Живкова Јовановића порез., † Филипа Мартиновића трговац велепорез., Јован Јовановић златар порез., Ђовани Валчић дућанција порез., † Јока А. Мијушковића порезник, † Илије Букилице пећар. порез., Иво Буронић златар перез., Вицко Мурва глава ковач порез., † Марка Вулетића дућан. велепорез, Ђулијо Фрабрис кафедија порез., Михајил Мариновић порез., Ђуро Чучак посјед. порез., Митар Јовановић златар, † Митра Мршуље дућанција порез., Васо Марковић дућанција порез., Јоко Мар. Мијушковић посјед. порез., † Пера С. Јовановића порез., Томо Матковић посјед. велепорез., Нико Житковић дућанција порез., Јово Маровић бријач порез. Лазар Петр. Јовановић велепорез., † Ива Јов. Мариновића пећар велепорез., † Вука Букилице пећар порез., Никола Клакор посјед. велепорезник, Карло Квадрели пећар велепорез., † Божа Чолановића главар од Кавча, за себе и за своје бираче из Кавче. † Мата Матијевић, ађунта кавачког. Богдан Перовић, кнез оравачки за себе и за своје бираче оравачке. † Богдана Алексић ађунт оравачки, † Пера Јовова Вукасовић суђа оравачки, † Ива Гиславе Ћетковића суђа оравачки, † Пера Шпир. Гопчевића суђа оравачки.

НОВОСТИ.

СРПСКА ВОЈВОДИНА. — Краљевски комесар Хубер свршио је свој рад и повратио се из Н. Сада у Будим. Српски конгрес има се што скорије сазвати. Јављају да је у конференцији, коју је држао краљ. комесар са српскијем вођама, закључено, да се влади препоручи, нека одобри устав конгреса, па да конгрес сазове.

ФРАНЦУСКА. — Странка ројалиста наилази на све веће препоне, нарочито од стране бонапартиста, која одрјешито изјављује, да ће све употребити, само да смете успостављање бурбонске момархије; па и у самијем провинцијама јавно мнење није ни најмање наклоњено фузијонистима. По свима изгледима, прије би могло доћи у земљи до револуције, но што би странка републиканска и бонапартистичка допустиле да се успоставе Бурбонци, пошто би у таквом случају бонапартисте потпомагали и саме републиканце, који мирно раде и пазе на свако кретање странака. —

АУСТРИЈА. — Као што се из добро обавјештених кругова јавља, пут цара аустријског у Петроград, о ком се много по листовима писало и разне комбинације правиле, неће се ове јесени предузети. Истина да се у Бечу спремају за путовање царево, али не за у Русију, него за прегледање војске у разним круговима, на ком ће га путу пратити важнији војнички поглавари.

Ако је вјеровати најновијим гласовима, положај аустријског канцлера грофа Андрашија јако је уздрман. Он се, кажу, већ увјерио, да од дуже времена нешто се ради и то потајно иза његовијех леђа. Преврат који би из овога рада произишао, сасвијем би оборио данашњи сустав државни у Аусрији и замјенио га други, који би више одговарао жељама незадовољних народа у држави. У овоме послу нијесу уплетени само аустријски државници, но има и важног страног уплива.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Пресуда из освједочења). Недавно био је нјеки младић у држави Цову у Сјев. Америци пред судом због тога, што је оптужени пољубио једну ђевојчицу против њене воље. Суд нађе да младић није заслужио казне, но да мора платити судски трошак. Судац је разложио ту пресуду овијем ријечима, моје је управио на исту дјевојку тужитељку: „Госпођице, ви знате, да је моја дужност мотрити и расуђивати израз лица свједока, док изговарају свједочанство. По својој дужности мотрио сам и вас, те вам морам признати, да сте ми се видјели тако лијепа, тако љупка и привлачљива, да сам се објеручке чврсто морао држати за овај велики стол, да ме не понесе страст, да учиним оно, што је и оптуженик учинио. По томе морам вјеровати да је под таквијем притиском и он учинио оно што је учинио, и да није могао неучинити, јер у онај мах нити је он судио, нити је пред њим оволики столац стајао. За то доста ће му бити казне, да плати судске трошкове“.

(Галантан критик). Један париски лист приповједа ово: Госпођица Дишеноа разболила се од богиња, које су чувеној представљачици лице јако нагрдиле. Један критичар дође јој у посјету, а она му се потужи: „Ево каква сам, погледајте ме само“. „Госпођице, одговори критичар, само се драго камење гравира“.

(Љубавна трагедија). Етелка Бергер, лијепа ђевојка од деветнаест године, љубила је нјекога младића II., сина творничара крушака у Сегсарду, па се њих двоје није могло узети јер је он био крштењем [illegible] а родитељи двога велики зјерци [illegible]. У одвојеној одајчице љубовник и љубовница да ће баром скупа умријети буд ви није суђено скупа живјети. Дне 31. Јулија до подне састадоше се на уговореном мјесту те одоше к рибњаку „Чергете“, да ће се у њем утопити. Бијаху се договорили, да ће ђевојка прва скочити у воду а за њом љубовник. И збиља убога Етелка одржа ријеч и скочи у воду. Селандом погледа болно за њом, ну кад је видио како се топећ мучи, препаде се муке, предомисли се и поврати мирно кући. Код куће заборавио је на своју љубу те је здрав и весео, дочим се је она убога утопила. Суд јо узео ствар у истрагу.

Издаваоц и уредник СИМО ПОПОВИЋ.

Штампано у државној штампарији.